

Bærekraftsrevisor informerer

I denne spalten om bærekraftsrapportering – Bærekraftsrevisor informerer – vil vi holde deg oppdatert på den regulatoriske utviklingen, og gi innblikk i aktuelle temaer. Her vil du også bli oppdatert om arbeidet Revisorforeningen gjør innen feltet bærekraftsrapportering og attestasjon av rapporteringen.

Virkeområdet til de nye lovreglene om bærekraftsrapportering

21. juni 2024 ble nye lovregler om bærekraftsrapportering sanksjonert. Loven innfører plikt for noterte og store foretak til å utarbeide bærekraftsrapportering i samsvar med EU-direktivet om bærekraftsrapportering (CSRD) og europeiske standarder for bærekraftsrapportering (ESRS). Formålet med loven er å fremme ansvarlig næringsliv og bidra til at foretakene tar hensyn til miljø, sosiale forhold og god selskapsstyring i sin virksomhet. Lovreglene ventes å bli satt i kraft i løpet av høsten 2024. Denne artikkelen går nærmere inn på virkeområdet til de nye lovreglene – hvilke foretak som får rapporteringsplikt og fra hvilket tidspunkt.

Cand.jur.
Espen Knudsen
Fagsjef rammebetingelser
Revisorforeningen

Oversikt over virkeområdet

Overordnet gjelder plikten til å utarbeide bærekraftsrapportering for store foretak (overskrider to av følgende tre terskler: balansesum 290 millioner kroner, salgsinntekter 580 millioner kroner og 250 ansatte¹) og for noterte foretak unntatt mikroforetak. Datterselskaper er unntatt hvis de inngår i et konsern hvor morselskapet utarbeider konsolidert bærekraftsrapportering. Unntaket for datterselskaper gjelder likevel ikke for noterte foretak i kategorien store foretak. Rapporteringsplikten innføres trinnvis. Foretak av allmenn interesse som er

store foretak med flere enn 500 ansatte, skal rapportere fra regnskapsåret 2024. Resten av de store foretakene, både noterte og unoterte, skal rapportere fra regnskapsåret 2025. Små og mellomstore noterte foretak skal rapportere fra regnskapsåret 2026, men kan utsette rapporteringen til 2028 hvis de gir en kort erklæring i årsberetningen om hvorfor.

De nye lovreglene gjennomfører EUs direktiv om rapportering av bærekraftsopplysninger (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD) i norsk rett.² Reglene som avgjør hvem som får rapporteringsplikt, tas inn i regnskapsloven og verdipapirhandeloven. Overgangsregler om trinnvis innføring vil fastsettes i forskrift i samsvar med reglene i CSRD. Lovreglene er fastsatt

i lov 21. juni 2024 nr. 42 om endringer i regnskapsloven mv. (bærekraftsrapportering).³ Loven er ikke satt i kraft per august 2024, men ventes satt i kraft i løpet av høsten sammen med nødvendige forskrifter med overgangsregler mv.

For å kunne avgjøre rapporteringsplikten mer nøyaktig, er det nødvendig å ha oversikt over flere detaljer og unntak som blir gjennomgått nedenfor. Dette gjelder avgrensning av rapporteringsplikten til visse foretakstyper, størrelsesgrensene, nærmere om den trinnvise innføringen, unntak for datterselskap, rapporteringsplikt for foretak etablert utenfor EØS som har verdipapirer notert på norsk regulert marked (tredjelandstutstedere), og rapporteringsplikt for norsk datterselskap eller norsk filial av foretak etablert utenfor EØS som har en viss omsetning i EØS (tredjelandforetak).

¹ Etter regnskapsloven skal antall ansatte måles i årsverk. Se også FAQ nr. 3 i «Draft Commission Notice - Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules» på nettsiden finance.ec.europa.eu.

² Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting.

³ Forarbeider: Utredning fra Verdipapirlovutvalget - NOU 2023: 15, Prop. 57 L (2023-2024), Innst. 343 L (2023-2024).

Foretakstyper som omfattes

Regnskapsloven

Plikten til å utarbeide bærekraftsrapportering er avgrenset til visse foretakstyper. Bestemmelsene om bærekraftsrapportering gjelder bare for følgende regnskapspliktige (regnskapsloven ny § 1-2a):

- aksjeselskaper
- allmennaksjeselskaper
- statsforetak
- ansvarlige selskaper og kommandittselskaper hvis alle deltakerne som har ubegrenset ansvar, er selskaper med begrenset ansvar
- banker, kredittforetak og forsikringsforetak uavhengig av selskapsform. Det vil si at også sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringselskaper er omfattet

Andre regnskapspliktige, inkludert samvirkeforetak, stiftelser, boligbyggelag og helseforetak, er ikke omfattet av regnskapslovens regler selv om de er over størrelsesgrensene. Finansdepartementet er gitt en hjemmel til å fastsette rapporteringsplikt for andre typer foretak ved forskrift. Det legges ikke opp til slike forskrifter nå, men dette kan bli aktuelt å vurdere på sikt. Etter departementets vurdering i Prop. 57 L (2023-2024) kap. 5.3.5.3 «vil det først og fremst være aktuelt å benytte hjemmelen for å pålegge store samvirkeforetak og boligbyggelag plikt til å utarbeide bærekraftsrapportering».

Verdipapirhandelloven

Foretakstyper som faller utenfor rapporteringsplikten etter regnskapsloven § 1-2 a, slik som samvirkeforetak, skal likevel utarbeide bærekraftsrapportering hvis de har obligasjoner eller andre gjeldsinstrumenter notert på et regulert marked i EØS med lavere pålydende enn 100 000 euro eller tilsvarende. Dette følger av bestemmelsene om periodisk informasjonsplikt i verdipapirhandelloven §§ 5-4 og 5-5.⁴ Overgangsreglene

om trinnvis innføring og unntaket for noterte mikroforetak gjelder på samme måte for disse (se nedenfor).

Oslo Børs har en liste over alle noterte utstederes hjemstat for de som er notert i Norge: euronext.com/sites/default/files/stld/oslo-homestate/Hjemstatsliste.pdf

Størrelsesgrenser

Store foretak

Store foretak skal utarbeide bærekraftsrapportering på foretaksnivå – individuell bærekraftsrapportering – i samsvar med regnskapsloven § 2-4 og europeiske standarder for bærekraftsrapportering – ESRS (regnskapsloven § 2-3 første ledd). Morselskap i store konsern skal utarbeide bærekraftsrapportering på konsernnivå – konsolidert bærekraftsrapportering – i samsvar med regnskapsloven § 2-5 og ESRS (regnskapsloven § 2-3 annet ledd). Store foretak og morselskap i store konsern omfattes uavhengig av børsnotering eller allmenn interesse. Morselskap som utarbeider konsolidert bærekraftsrapportering, behøver ikke utarbeide individuell bærekraftsrapportering (regnskapsloven § 2-3 tredje ledd).

Datterselskap som inngår i den konsoliderte bærekraftsrapporteringen til et morselskap, er unntatt fra plikt til å utarbeide egen individuell eller konsolidert bærekraftsrapportering. Dette gjelder imidlertid ikke hvis datterselskapet er et stort notert foretak. Unntaket for datterselskaper er nærmere omtalt nedenfor.

Små og mellomstore noterte foretak

Små og mellomstore foretak som har utstedt omsettelige verdipapirer som er tatt opp til handel på et regulert marked i EØS (noterte foretak), skal utarbeide individuell bærekraftsrapportering

(regnskapsloven § 2-3 første ledd).⁵ Små noterte foretak er unntatt fra rapporteringsplikten hvis de oppfyller vilkårene for å være mikroforetak.

Små og mellomstore noterte foretak kan utarbeide individuell bærekraftsrapportering etter forenklete regler og standarder, jf. regnskapsloven § 2-4 sjette ledd og ESRS-standardene for små og mellomstore noterte foretak (ESRS-LSME).

Ved notering inntreer plikten til å utarbeide bærekraftsrapportering i henhold til ESRS-LSME etter min vurdering for den første årsrapporten som skal avlegges etter reglene i verdipapirhandelloven kapittel 5. Finanstilsynet legger til grunn at nyneterte foretak skal avlegge slik årsrapport for siste regnskapsår før notering, hvis foretaket ikke har avlagt årsregnskap på noteringstidspunktet. Hvis foretaket har avlagt årsregnskap på noteringstidspunktet, utarbeides første årsrapport etter verdipapirhandelloven for det regnskapsåret notering skjedde. Ved avnotering har foretaket tilsvarende ikke lenger plikt til å utarbeide bærekraftsrapportering for siste regnskapsår, hvis avnotering skjer før avgivelse av årsrapporten. Det er usikkerhet knyttet til denne tolkingen. Det kan argumenteres for at årsberetningen kun må inneholde bærekraftsrapportering etter ESRS-LSME hvis foretaket var notert på balansedagen.

Noterte morselskap i små og mellomstore konsern behøver ikke å utarbeide konsolidert bærekraftsrapportering. Morselskapet kan velge å utarbeide konsolidert bærekraftsrapportering, og er da fritatt fra å utarbeide individuell bærekraftsrapportering, jf. regnskapsloven § 2-3 tredje ledd. Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen kan utarbeides i samsvar med de forenklete reglene i loven og ESRS-LSME, jf. regnskapsloven § 2-5 første ledd annen setning. Denne forenklingsadgangen er ikke presisert i CSRD, og EU-kommisjonen synes å forutsette at ESRS for store

⁴ Det kan tenkes tilfeller hvor foretaket kan velge et annet EØS-land som hjemstat etter verdipapirhandelloven § 5-4. I så fall må obligasjonene ha en pålydende over 1000 euro eller tilsvarende og være

notert på et regulert marked i en annen EØS-stat. Rapporteringsplikten vil følge reglene og være under tilsyn i den valgte hjemstaten, men kravene til innholdet i bærekraftsrapporteringen vil være de samme. Jeg oppfatter at dette ikke er en praktisk problemstilling i Norge per i dag.

⁵ I Norge er Oslo Børs og Euronext Expand regulerte markeder for notering av verdipapirer. Euronext Growth er en såkalt multilateral handelsfasilitet (MTF), og ikke et regulert marked.

foretak må benyttes for den konsoliderte bærekraftsrapporteringen.⁶ Norske foretak må formodentlig kunne forholde seg til adgangen i regnskapsloven til å benytte ESRS-LSME.

Mindre og ikke-komplekse finansforetak og egenforsikringsforetak (captives)

Store foretak som oppfyller vilkår i medhold av finansforetaksloven § 1-5 for å være mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring, kan utarbeide individuell bærekraftsrapportering i samsvar med forenklete regler i loven og ESRS-LSME. Denne forenklingen gjelder ikke hvis et slikt foretak er morselskap i et stort konsern. Morselskapet må da utarbeide konsolidert bærekraftsrapportering i samsvar med full ESRS.⁷ Mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) og egenforsikringsforetak for gjenforsikring er nærmere beskrevet under trinnvis innføring – trinn 3.

Kategorier av foretak og konsern etter størrelse

Det er innført en ny bestemmelse i regnskapsloven § 1-5 om kategorier av foretak og konsern etter størrelse. Store foretak og store konsern er regnskapspliktige og konsern som på balansedagen overstiger to av følgende tre terskler: Balansesum 290 millioner kroner, salgsinntekter 580 millioner kroner og gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret 250 årsverk. Morselskap i store konsern regnes som store foretak.

Små foretak og konsern kan maksimalt overskride én av følgende terskler: Balansesum 84 millioner kroner, salgsinntekter 168 millioner kroner, gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret 50 årsverk.

Mikroforetak er små foretak som maksimalt overskrider én av følgende terskler: Balansesum 5 millioner kroner, salgsinntekter 10 millioner kroner, gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret 10 årsverk. Mellomstore foretak er regnskapspliktige som ikke er mikroforetak, små foretak eller store foretak. Morselskap i mellomstore konsern regnes som mellomstore foretak. Morselskap i små konsern regnes bare som mikroforetak hvis vilkårene er oppfylt for konsernet.

Det gjelder en egen regel om forsinket overgang mellom kategorier. Ved endring av kategori fra mellomstore til store foretak/konsern, regnes ikke foretaket/konsernet som stort før to av tre terskler er overskredet både på balansedagen og den foregående balansedagen. For å endre kategori fra store til mellomstore foretak/konsern, må foretaket/konsernet være under to av tre terskler både på balansedagen og den foregående balansedagen.

I konsern skal balansesum, salgsinntekter og gjennomsnittlig antall ansatte beregnes enten for konsernet sett som en enhet (konsolidert grunnlag) eller samlet for konsernet uten noen form for eliminering av konserninterne transaksjoner og mellomværende. Hvis beregningen gjøres samlet for konsernet uten elimineringer, økes grensene for balansesum og salgsinntekt med 20 prosent.⁸

Trinnvis innføring

Plikten til å utarbeide bærekraftsrapportering etter de nye reglene innføres trinnvis:

- Trinn 1: Regnskapsåret 2024 (rapportering i 2025): Store foretak av allmenn interesse med flere enn 500 ansatte.
- Trinn 2: Regnskapsåret 2025 (rapportering i 2026): Andre store foretak, med unntak av store foretak som er mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring
- Trinn 3 a: Regnskapsåret 2026 med mulighet til å utsette til 2028 (rapportering senest 2029): Små og mellomstore noterte foretak
- Trinn 3 b: Regnskapsåret 2026 (rapportering 2027): Store foretak som er mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring.

Reglene om trinnvis innføring skal gis i kommende forskrifter om overgangsregler. Finansdepartementet har i Prop. 57 L (2023-2024) kapittel 5.3.5.2 varslet at overgangsreglene vil innføres i tråd med CSRD artikkel 5 nr. 2.

⁶ Se FAQ nr. 18 i «Draft Commission Notice – Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules» på nettsiden finance.ec.europa.eu.

⁷ Jf. regnskapsloven ny § 2-5 og FAQ nr. 8 i «Draft Commission Notice – Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules» på nettsiden finance.ec.europa.eu.

⁸ Balansesum 348 millioner kroner og salgsinntekter 696 millioner kroner for store konsern. Balanse-

sum 100,8 millioner kroner og salgsinntekter 201,6 millioner kroner for små konsern.

Trinn 1 – 2024

Rapporteringsplikt i trinn 1 gjelder for regnskapsår som starter på eller etter 1. januar 2024, og avgjøres ut fra tre vilkår:

- Foretaket må være i kategorien store foretak eller være morselskap i et stort konsern.
- Foretaket må være et foretak av allmenn interesse. Som foretak av allmenn interesse regnes noterte foretak, banker, kredittforetak og forsikringsforetak (regnskapsloven ny § 1-6 første ledd). Så vidt jeg kjenner til, er alle de aktuelle norske finansforetakene også noterte foretak. Det som står om tidspunkt for første gangs notering og avnotering i avsnittet om små og mellomstore noterte foretak, vil gjelde på samme måte her.
- Foretaket må på balansedagen ha et gjennomsnittlig antall ansatte over 500 gjennom regnskapsåret. For morselskap gjelder terskelen gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet. Jeg antar at årsverk må legges til grunn for gjennomsnittet, på samme måte som i definisjonen av store foretak.⁹ Terskelen på 500 ansatte beregnes kun for regnskapsåret som avsluttes på balansedagen. Antall ansatte i regnskapsåret som avsluttes på foregående balansedag, er uten betydning (i motsetning til i definisjonen av store foretak).

Trinn 2 – 2025

Rapporteringsplikt i trinn 2 gjelder for regnskapsår som starter på eller etter 1. januar 2025. Trinn 2 omfatter store foretak som ikke har rapporteringsplikt i trinn 1, både noterte og unoterte foretak.

Store foretak som er mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring, får rapporteringsplikt i trinn 3.

Trinn 3 – 2026

To grupper foretak får rapporteringsplikt i trinn 3:

- Trinn 3 a. Noterte foretak i kategoriene små og mellomstore foretak, med unntak av mikroforetak.
- Trinn 3 b. Store foretak som er mindre og ikke-komplekse finansforetak,¹⁰ egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring.¹¹ Hvis et slikt foretak er morselskap i et stort konsern kan det ikke vente til trinn 3 med å rapportere. Et slikt morselskap må utarbeide konsolidert bærekraftsrapportering for konsernet enten i trinn 1 (hvis det er et foretak av allmenn interesse som på balansedagen har et gjennomsnittlig antall ansatte over 500 gjennom regnskapsåret) eller i trinn 2 (i alle andre tilfeller).¹²

Rapporteringsplikt i trinn 3 gjelder for regnskapsår som starter på eller etter 1. januar 2026. Små og mellomstore noterte foretak (trinn 3 a) kan imidlertid unnlate å utarbeide bærekraftsrapportering for regnskapsår som starter før 1. januar 2028, hvis foretaket i årsberetningen kort angir hvorfor det ikke er utarbeidet bærekraftsrapportering. Denne muligheten til å utsette rapporteringen gjelder ikke for foretakene i trinn 3 b.

Tabell – trinnvis innføring

Tabell 5.4 i Prop. 57 L (2023-2024) gir en oversikt over den trinnvise innføringen:

<i>Store foretak</i>	
i. Foretak av allmenn interesse som har flere enn 500 ansatte	1. januar 2024
ii. Andre enn de som er nevnt under punkt i. og iii.	1. januar 2025
iii. Som er mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring	1. januar 2026
<i>Små og mellomstore foretak</i>	
iv. Som er notert på et regulert marked i EØS og som ikke er mikroforetak	1. januar 2026. Kan utsette rapportering til regnskapsår som starter før 1. januar 2028
<i>Morselskap i store konsern</i>	
v. Foretak av allmenn interesse som har flere enn 500 ansatte i konsernet	1. januar 2024
vi. Andre enn de som er nevnt under punkt v og vii.	1. januar 2025
vii. Som er mindre og ikke-komplekse finansforetak, egenforsikringsforetak (captives) eller egenforsikringsforetak for gjenforsikring	1. januar 2026
<i>Utenlandske foretak (utenfor EØS)</i>	1. januar 2028

¹⁰ Mindre og ikke-komplekse finansforetak kan ikke ha en samlet verdi av eiendelene i foretaket eller konsernet på over 5 milliarder euro eller tilsvarende, og må i tillegg oppfylle nærmere vilkår for ikke å være komplekse. Definisjonen omfatter banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern, verdipapirforetak, forvaltningsselskaper med tillatelse til å yte aktiv forvaltning og enkelte morselskap for disse. Definisjonen er gitt i finansforetaksloven § 1-5 ellefte ledd, jf. CRR/CRD-forskriften § 2a annet ledd og kapitalkravsforordningen (2013/575) artikkel 4 nr. 1 punkt 145 (som endret ved forordning 2019/876).

¹¹ Egenforsikringsforetak (captives) er definert i Solvens II-direktivet (direktiv 2009/138/EF) artikkel 13 punkt 2. Egenforsikringsforetak som driver gjenforsikring er definert i artikkel 13 punkt 5.

¹² Se FAQ nr. 9 i «Draft Commission Notice – Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules» på nettsiden finance.ec.europa.eu.

⁹ Se også FAQ nr. 3 i «Draft Commission Notice – Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules» på nettsiden finance.ec.europa.eu.

Unntak for datterselskaper

Datterselskap er unntatt fra plikt til å utarbeide individuell eller konsolidert bærekraftsrapportering hvis morselskapet utarbeider konsolidert bærekraftsrapportering for konsernet. Unntaket gjelder ikke for datterselskaper som er noterte foretak, hvis datterselskapet er et stort foretak eller selv er morselskap i et stort konsern (underkonsern). Unntaket for datterselskaper gjelder imidlertid for noterte foretak som er små og mellomstore foretak.

Det er et vilkår at morselskapet utarbeider konsolidert bærekraftsrapportering i henhold til kravene i regnskapsloven og ESRS, at det avgis en attestasjonsuttalelse på den konsoliderte bærekraftsrapporteringen i samsvar med revisorloven og at årsberetning for øvrig er utarbeidet i samsvar med regnskapsloven (regnskapsloven ny § 2-3 fjerde ledd). Vilkårene kan ikke leses slik at feil i morselskapets bærekraftsrapportering medfører at datterselskapet får plikt til å utarbeide egen bærekraftsrapportering, selv om det medfører at revisor tar forbehold i attestasjonsuttalelsen. Hvis vesentlige områder er helt utelatt fra den konsoliderte rapporteringen, antar jeg imidlertid at unntaket for datterselskaper ikke kan benyttes, for eksempel hvis morselskapet har utelatt opplysninger etter en ESRS-standard som dekker et bærekraftsforhold som er vesentlig for konsernet eller at det ikke er gjort en dobbel vesentlighetsvurdering. Datterselskapet må også utarbeide egen bærekraftsrapportering hvis morselskapets konsoliderte bærekraftsrapportering ikke er attestert.

Datterselskap med morselskap etablert i et annet EØS-land

Vilkårene i regnskapsloven § 2-3 fjerde ledd må forstås slik at de er oppfylt også hvis morselskapet er etablert i et annet EØS-land og den konsoliderte bærekraftsrapporteringen er utarbeidet og attestert i henhold til reglene i dette EØS-landet. Dette står ikke eksplisitt i loven, men det følger av reglene i CSRD og at innholdet i rapporteringspliktene skal være basert på de samme EU/EØS-reglene.

Datterselskap med morselskap etablert utenfor EØS

Datterselskap med morselskap etablert utenfor EØS er unntatt fra egen rapporteringsplikt hvis morselskapet utarbeider konsolidert bærekraftsrapportering i samsvar med ESRS som inkluderer datterselskapet med sine datterselskaper. Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen kan også være utarbeidet etter reglene i landet der morselskapet er etablert, forutsatt at EU-kommisjonen har fattet en beslutning om likeverdige standarder om bærekraftsrapportering, jf. verdipapirhandeloven § 5-7.

Ytterligere vilkår

Unntakene for datterselskaper gjelder bare hvis følgende vilkår er oppfylt:

- Årsberetningen til datterselskapet skal inneholde navnet og forretningskontoret til morselskapet som rapporterer på konsernnivå, nettlekene til den konsoliderte bærekraftsrapporteringen og attestasjonsuttalelsen, og opplysning om at datterselskapet er unntatt fra kravene til bærekraftsrapportering.
- Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen og attestasjonsuttalelsen skal være publisert og tilgjengelig på internett. EU-kommisjonen har avklart at publiseringen kan skje etter at datterselskapet har avgitt sin årsberetning. Det er tilstrekkelig med en lenke i datterselskapets årsberetning til nettstedet der den konsoliderte bærekraftsrapporteringen skal publiseres.¹³
- Den konsoliderte bærekraftsrapporteringen og attestasjonsuttalelsen skal være på eller oversatt til norsk, svensk, dansk eller engelsk.

Foretak etablert i andre EØS-land

Foretak som er etablert i et annet EU/EØS-land får ikke rapporteringsplikt etter de norske reglene. Disse foreta-

kene følger reglene om bærekraftsrapportering i hjemlandet, som i likhet med de norske reglene skal være basert på direktivreglene i CSRD. Innholdet i rapporteringsplikten skal dermed være likt.

Tredjelandsutstedere – foretak etablert utenfor EØS som er notert på regulert marked i Norge

Foretak etablert utenfor EØS som er notert på regulert marked i Norge (tredjelandsutstedere), får plikt til å utarbeide bærekraftsrapportering hvis utstederen har valgt Norge som hjemstat etter bestemmelsene i verdipapirhandeloven § 5-4. Hvis tredjelandsutstederen har utstedt verdipapirer som er tatt opp til handel på et regulert marked i flere EØS-land, kan tredjelandsutstederen velge hvilket av disse EØS-landene som skal være hjemstat. Hvis Norge er valgt, så er Norge hjemstat frem til ny hjemstat er valgt og offentliggjort etter egne regler om dette i § 5-4 femte og sjette ledd.

Reglene om valg av hjemstat er basert på rapporteringsdirektivet (direktiv 2004/109/EF med senere endringer), jf. særlig artikkel 2 nr. 1 bokstav (i).¹⁴ For tredjelandsutstedere er prinsippet at hjemstaten er det landet i EØS hvor utstederens verdipapirer er tatt opp til handel på et regulert marked. Hvis tredjelandsutstederen har utstedt verdipapirer som er tatt opp til handel på regulerte markeder i flere EØS-land, kan utstederen velge hvilket av disse som skal være hjemstat etter en angitt prosedyre. Hvis utstederen ikke foretar et valg, vil alle landene være hjemstat inntil utstederen velger ett av dem. Hvis utstederen kun har noterte obligasjoner eller andre gjeldsinstrumenter med pålydende over 100 000 euro eller tilsvarende, er utstederen fritatt fra rapporteringsplikt etter reglene i verdipapirhandeloven, men kan ha rapporteringsplikt etter reglene om tredjelandforetak (se nedenfor).

¹³ Se FAQ nr. 20 i «Draft Commission Notice – Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules» på nettsiden finance.ec.europa.eu.

¹⁴ Direktiv 2004/109/EF med senere endringer (Transparency Directive).

Landet hvor foretaket er etablert sikter her til det landet hvor foretaket har sitt registrerte forretningskontor/forretningssted, er underlagt selskapslovgivningen og har sin primære foretaksregistrering. Et norsk aksjeselskap, allmennaksjeselskap eller samvirkeforetak, mv. vil være etablert i Norge. Tilsvarende vil selskaper som har sitt registrerte forretningskontor/forretningssted i et annet land, være etablert i dette landet.¹⁵

Tredjelandsutstedere kan benytte seg av andre rapporteringsrammeverk enn ESRS, hvis EU-kommisjonen har anerkjent dem som likeverdige i medhold av rapporteringsdirektivet¹⁶ og beslutningen er gjennomført i Norge etter verdipapirhandelloven § 5-7. Det er viktig at disse beslutningene gjennomføres samtidig i Norge, slik at det ikke oppstår konkurransevridning eller dobbeltarbeid for tredjelandsutstedere.

Tredjelandsforetak – foretak etablert utenfor EØS med virksomhet i Norge

Tredjelandsforetak med datterselskap i Norge

Store foretak som er datterselskap i konsern hvor konsernspissen er et morselskap som er etablert utenfor EØS, skal publisere en bærekraftsrapport som dekker det konsernet som datterselskapet inngår i (regnskapsloven § 2-8 første ledd). Plikten gjelder også for små og mellomstore foretak som er noterte foretak med slik konserntilknytning. Mikroforetak er unntatt. Plikten for norske datterselskaper til å publisere en bærekraftsrapport som dekker hele konsernet, gjelder bare hvis konsernet som datterselskapet inngår i har hatt salgsinntekter på over 150 millioner euro innenfor EØS i hvert av de siste to regnskapsårene.

Datterselskap som publiserer en bærekraftsrapport som dekker konsernet, er ikke uten videre fritatt fra å utarbeide egen bærekraftsrapportering i tillegg. Dette har sammenheng med at det er begrensede krav til innholdet i bærekraftsrapporten for konsernet som skal publiseres etter § 2-8 (se nedenfor). Hvis datterselskapet skal være unntatt fra å utarbeide egen bærekraftsrapportering, må de alminnelige vilkårene for dette være oppfylt. Se omtalen ovenfor om unntak for datterselskap med morselskap etablert utenfor EØS.

Tredjelandsforetak med filial i Norge

Norsk filial¹⁷ av et tredjelandsforetak skal publisere en bærekraftsrapport hvis filialen oppfyller følgende kriterier (regnskapsloven § 2-8 annet ledd):

- Filialen hadde foregående regnskapsår salgsinntekter tilsvarende 40 millioner euro eller mer.
- Tredjelandsforetaket har selv hatt eller inngår i et konsern som har hatt salgsinntekter på over 150 millioner euro innenfor EØS-området i hvert av de siste to regnskapsårene.
- Tredjelandsforetaket har en foretaksform som tilsvarende aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.
- Konsernspissen er etablert utenfor EØS-området.
- Rapporteringsplikten gjelder ikke hvis foretaket som filialen er en del av har et datterselskap som har rapporteringsplikt etter de norske reglene (se ovenfor) eller tilsvarende regler i en annen EØS-stat.

Filialen skal publisere en bærekraftsrapport som dekker konsernet som filialen er en del av. Hvis foretaket som filialen er en del av, ikke inngår i et konsern, skal bærekraftsrapporten dekke dette foretaket.

Innhold, attestasjon og publisering

Det gjelder visse særregler som i noen grad begrenser kravene til innholdet i bærekraftsrapporteringen for tredjelandsforetak. Tredjelandsforetak er blant annet unntatt fra dobbel vesentlighetsvurdering. Bærekraftsrapporteringen skal utarbeides etter egne ESRS-standarder, men kan alternativt utarbeides etter de alminnelige ESRS-ene. Bærekraftsrapportering som er utarbeidet etter reglene i tredjelandsforetakets hjemland, vil være tilstrekkelig hvis det er fattet en EU-beslutning om likeverdige standarder for bærekraftsrapportering, jf. verdipapirhandelloven § 5-7. Min forståelse er at rapporteringskravene for tredjelandsforetak skal åpne for rapportering i tråd med rapporteringsrammeverk som ikke er basert på dobbel vesentlighet, jf. særlig standardene som utvikles av the International Sustainability Standards Board (ISSB).

Bærekraftsrapporten skal være attestert av noen som er autorisert til å attestere bærekraftsrapportering i henhold til lovgivningen i det aktuelle tredjelandet eller i en EØS-stat. Hvis tredjelandsforetaket ikke har lagt frem en slik attestasjonsuttalelse, skal datterselskapet eller filialen avgi en erklæring om at tredjelandsforetaket ikke har lagt frem en attestasjonsuttalelse om bærekraftsrapporten.

Bærekraftsrapporten og attestasjonsuttalelsen skal være på eller oversettes til norsk, svensk, dansk eller engelsk, og de skal sendes inn til Regnskapsregisteret.

Første gangs rapportering

Rapporteringspliktene for tredjelandsforetak etter regnskapsloven § 2-8, skal anvendes fra regnskapsår som starter på eller etter 1. januar 2028. Dette følger av CSRD, og vil i Norge fastsettes i kommende overgangsregler.

¹⁵ Europeiske selskaper (SE-selskaper) og europeiske samvirkeforetak (SCE-foretak) kan flytte sitt registrerte forretningskontor/forretningssted til et annet EU/EØS-land, og vil fra da av være etablert i dette landet. Andre selskaper/foretak vil ikke kunne flytte sitt registrerte forretningskontor til et annet land uten å stifte et nytt selskap/foretak i det andre landet.

¹⁶ Direktiv 2004/109/EF med senere endringer (Transparency Directive).

¹⁷ En filial er et utenlandsk foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel, som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning og som har et fast forretningssted i Norge (regnskapsloven ny § 2-8 annet ledd siste punktum, jf. § 1-2 første ledd nr. 13).

Virkeområdet sammenlignet med kravet til redegjørelse om samfunnsansvar

De nye lovreglene erstatter kravene til å rapportere bærekraftsinformasjon etter regnskapsloven § 3-3 c om redegjørelse om samfunnsansvar. Disse reglene gjelder til og med regnskapsåret 2023, og omfatter allmennaksjeselskaper, regnskapspliktige notert på regulert marked, og banker og andre foretak som er omfattet av årsregnskapsforskriften for banker. Datterselskap er unntatt dersom morselskapet har gitt en redegjørelse for konsernet som også omfatter datterselskapet.

Virkeområdet utvides betydelig med de nye reglene til å omfatte alle foretak som overstiger to av følgende tre kriterier i den nye definisjonen av store foretak: Balansesum 290 millioner kroner, salgsinntekter 580 millioner kroner og gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret over 250 årsverk.

Det vil være noen foretak som er omfattet av regnskapsloven § 3-3 c for regnskapsåret 2023, som først må utarbeide bærekraftsrapportering etter de nye reglene fra regnskapsåret 2025 eller 2026 på grunn av størrelsesgrensene. Det vil også være noen foretak som er omfattet av regnskapsloven § 3-3 c, som

ikke blir omfattet av de nye reglene om bærekraftsrapportering. Dette er en konsekvens av endret virkeområde for foretakstyper og at størrelsesgrensene innføres også for allmennaksjeselskaper.

Det gis ingen overgangsregler om at «3-3 c-foretakene» skal utarbeide redegjørelse om samfunnsansvar i den perioden de ikke må utarbeide bærekraftsrapportering etter ESRS. I denne perioden (som for noen vil være permanent) gjelder kun de alminnelige kravene til innholdet i årsberetningen (regnskapsloven § 2-2) og opplysningskravene i åpenhetsloven og likestillings- og diskrimineringsloven.

Attestasjon av bærekraftsrapportering

Ved gjennomføring av EUs direktiv om selskapers bærekraftsrapportering (direktiv 2022/2464/EU), «Corporate Sustainability Reporting Directive» (CSRD) i norsk lov¹, blir det innført pliktig bærekraftsrapportering for enkelte foretak² allerede fra regnskapsåret 2024.

Fagdirektør
Kai Morten Hagen
Revisorforeningen

Bærekraftsrapportering vil med dette få en mer fremtredende rolle, og det vil være et viktig skritt for å kunne oppnå en bærekraftig økonomi. Ett av formålene med innføringen er å sørge for mer presis, relevant, sammenlignbar og verifiserbar informasjon. For å sikre at brukerne skal kunne ha tillit til informasjonen som gis, innføres det samtidig krav om attestasjon.

Kravet til attestasjon er i første omgang at det skal gjennomføres med moderat sikkerhet (limited assurance), før det senere³ planlegges innføring av attestasjon

med betryggende sikkerhet (reasonable assurance). I denne artikkelen vil jeg gå gjennom standarder og veiledning for attestasjon av bærekraftsrapportering, samt beskrive forskjeller mellom attestasjoner med moderat og betryggende grad av sikkerhet.

Hvilke standarder er aktuelle for attestasjon av bærekraftsrapportering?

Det er i CSRD ikke fastsatt hvilke standarder som skal benyttes for attestasjonen, men det er lagt opp til at EU-kommisjonen på et senere tidspunkt⁴ skal vedta hvilke standarder som skal anvendes.

The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), som utarbeider standardene som benyttes i dag for blant annet revisjon og attestasjoner, jobber med en egen standard for attestasjon av bærekraftsrapportering, International

Standard for Sustainability Assurance (ISSA) 5000. Denne standarden skal etter planen vedtas i løpet av 2024 og vil etter all sannsynlighet bli den standarden som vil bli gjeldende for attestasjon av bærekraftsrapportering etter CSRD. I tillegg til denne standarden utarbeides det en veiledning fra Committee of European Auditing Oversight Bodies (CEAOB) for å dekke eventuelle EU-spesifikke elementer. Denne veiledningen forventes også i løpet av 2024.

Inntil det er fastsatt felles standarder som skal gjelde i EU, er det opp til landene selv å bestemme hvilke standarder som skal benyttes. I Norge er dette regulert i revisorloven § 9-4 a, som fastsetter at revisorene skal gjennomføre oppdragene i samsvar med *god revisjons-skikk for attestasjon av pliktig bærekraftsrapportering*. Det forklares videre at dette blant annet innebærer at revisor skal

- a. opparbeide seg en forståelse av virksomheten, den interne kontrollen og andre forhold som kan være av

1 Lovvedtak 80 (2023-2024).

2 Foretak av allmenn interesse, og morselskap i konsern, som oppfyller vilkårene til store foretak, og har hatt et gjennomsnittlig antall ansatte på over 500 årsverk.

3 Moderat sikkerhet inntil EU-kommisjonen har vedtatt standarder for attestasjon av bærekraftsrapportering med betryggende sikkerhet, senest i 2028.

4 Innen 1. oktober 2026 for moderat sikkerhet og innen 1. oktober 2028 for betryggende sikkerhet.